

Laaldienst 4 maart 2018

Jozef

Jozef is een ziener en kan uit naam van God dromen verklaren. Hij heeft een gave Gods en is van jongs af aan al een buitenbeentje. Als gevangene van de Farao dient hij de opperbakker en de opperschenker, beiden medegevangenen van hem. Naast hun functies zijn zij ook adviseurs van de Farao; macht en willekeur zijn blijkbaar van alle tijden. Op een ochtend nemen zij hem allebei in vertrouwen en vertellen hem hun dromen. Dankzij de hulp van God kan Jozef de dromen van de opperschenker en de opperbakker uitleggen. Voor de eerste betekent de droom dat hij in zijn ambt zal worden hersteld. Voor de tweede betekent de droom zijn einde. Drie dagen later, op de verjaardag van de Farao, komen de dromen uit zoals Jozef heeft voorspeld.

Aan dromen wordt in de bijbel altijd een speciale betekenis toegekend. Uiteindelijk is het God zelf die middels een droom ingrijpt in de geschiedenis. Het verhaal van de opperschenker en de opperbakker plaatst ons in de gevangenis waar gedroomd wordt tegen alle gesloten deuren in.

Hebben wij dromen, die God alleen kan uitleggen?

Na drie dagen

Gisteren:

Ik droomde van een feest,
drie dagen lang.
Van wijn in overvloed,
dorst naar trouw, hoop en liefde.

Vandaag:

Ik droomde van een samenzijn,
drie nachten lang.
Van brood dat voedt,
honger naar vrijheid, recht en vrede.

Morgen:

Ik droom van een nieuwe wereld,
drie etmalen lang.
Van opstanding en nieuw begin,
verlangen naar licht, adem en levenskracht.

Gisteren, vandaag en morgen
en opnieuw, zoals het altijd zal zijn.
Nu en tot in eeuwigheid.

1. Mooie jongen

Jozef, de dromer, de dagdromer, de mooie jongen die ook nog een beetje wordt voorgetrokken door papa en mama. Je voelt op je klompen aan dat dat niet goed kan gaan. Ik weet niet uit welke kinderbijbel u het verhaal van Jozef voor het eerst gehoord heeft, want het is meestal die eerste kennismaking die het langst doorwerkt. Er zijn grofweg twee uiterste typering, die ons al van ouds her worden ingeprent. De eerste is dat als je je zo verwaand gedraagt en je jezelf boven je tien oudere broers verheven voelt, dat het ook wel aan jezelf te danken is dat ze je niet meer willen. 'Eigen schuld dikke bult'. En die andere, iets vromere, typering: Jozef is (eindelijk) een zoon van Rachel, de eerste liefde en lievelingsvrouw van zijn vader Jacob. Een kind waarop Jacob zo lang heeft gehoopt en gewacht. Deze zoon zal er met Gods hulp voor zorgen dat het verhaal van de kinderen van Abraham, Izaäk en Jacob doorgaat. Hij zal de bijnaam 'Behouder van het leven' krijgen. Daar kan geen hongersnood tegen op.

Jozef is een buitenbeentje met een bijzondere gave. Hij droomt. Maar dat niet alleen, hij was blijkbaar ook nog zo spontaan en/of naïef dat hij zijn dromen rond ging bazuinen. "Broers, luister naar me, ik heb gedroomd vannacht. Een wonderlijke droom. We waren schoven aan het binden op de akker en toen gebeurde het. Jullie schoven omringden mij en bogen zich voor de mijne neer." Je hoeft natuurlijk niet over veel 'bijzondere gaven' te beschikken om deze droom te duiden en zijn broers lieten vanzelfsprekend hun mening aan hun kleine broertje weten. In plaats dat Jozef een toontje lager zingt, beschrijft hij later een tweede droom, die de eerste zelfs overtreft. "Ik droomde zo mooi over de zon, de maan en de sterren, elf in getal. Zij bogen zich allen voor mij neer." Ja, dan is de maat natuurlijk vol!

Het is nota bene vader Jacob, die Jozef naar zijn broers toestuurt met de opdracht: "Ga kijken of zij in "vrede" zijn." Jozef is onmiskenbaar zijn lievelingskind, dat gevoel kon de oude Jacob niet langer onderdrukken. Hij stuurt Jozef in een speciaal voor hem gemaakt pronkgewaad op pad, niet bepaald de kleren van een herdersjongen. (Hebt u het programma 'Het Familiediner' wel eens gezien. Dan weet u hoe voor- en afkeur in familieverband werken.) "Kijk jongens, daar hebben we onze Jozef, die verwaande meesterdromer." De broers beraden een plan, u vast bekend. Jozef wordt verkocht als slaaf en komt zo in Egypte terecht.

2. Een koningszoon

De meesterschenker en meesterbakker worden gewekt door hun loopjongen. We zijn vandaag in de gevangenis aanbeland. Als ik dit verhaal met gedetineerden lees en vraag of er herkenning is, dan is daar geen enkele twijfel. De schenker en de bakker zijn de 'witte boorden' criminelen, of in ieder geval de gedetineerden die 'het goed voor elkaar hebben', want zij hebben 'privileges'. Zij worden goed verzorgd, er is iemand die voor hen kookt, wast en schoonhoudt. Op de rangordelijst van aanzien in de gevangenis staan de zware jongens bovenaan. Je moet natuurlijk wel over de juiste bron van inkomsten en goede contacten beschikken. Er bestaat vervolgens bij de gedetineerden geen enkele twijfel over de vraag waarom zij in de gevangenis verkeren: de kluit belazerd, iets te veel voor eigen

gewin gegaan en door de mand gevallen!

Wonderlijk hoe dat (voor)oordeel werkt. Als iemand in de gevangenis zit dan heeft hij vast iets verkeerd gedaan (ook gevangenen denken dat...). Wanneer ik opmerk dat we dat toch eigenlijk niet weten, het staat in ieder geval nergens geschreven, nemen ze dit toch klakkeloos aan. Dat het een beetje eigenaardig is wanneer we zo vooringenomen denken, juist in de gevangenis, verandert die overtuiging maar moeizaam. Voorzichtig poneer ik dan de volgende vraag. Is de woede van de Farao niet beter voorstelbaar, als de schenker en de bakker misschien daden van "verzet" zouden hebben gepleegd? Wanneer zij juist iets "goeds" zouden hebben gedaan, door bijvoorbeeld van de overvloed van de Farao te nemen en te geven aan de armen? De hoofdschenker en hoofdbakker waren hoog geplaatste figuren, kopstukken in het machtsapparaat van de Farao. Het is maar even een gewetensvraag. Hoe kijkt u daar tegen aan?

Goedemorgen, goed geslapen? Wat kijken jullie somber vandaag? Je zou bijna gaan denken dat de ongelijke verhouding tussen de buitenlandse loopjongen en de hoge heren door hun gevangenschap is opgeheven, maar dat is natuurlijk niet zo... Toch gebeurt er iets door deze vraag dat niet vanzelfsprekend is. Jozef herkent deze angst onmiddellijk, snapt wat er gaande is en breekt door alle bajesprotocollen heen. Hij wint zo hun vertrouwen en zij zullen hem daardoor deelgenoot maken van hun geheim. Zij hadden gedroomd en waren in verwarring. "Hadden wij maar iemand die onze dromen kon duiden." Het is in een gevangenis zeker niet vanzelfsprekend dat je je problemen deelt met medegevangenen, iedere hulpvraag maakt je kwetsbaar...

"Hij durft wel hoor die Jozef, lefgozertje. Dromen uitleggen, dat is toch zeker een zaak van God! En in dit geval ook nog eens van een vreemde God, zegt dat 'slaafje uit een Verwegistan'. En als het inderdaad een zaak van die God is, waar bemoeit hij zich dan mee, die Jozef!" Of horen wij het verhaal met de verkeerde oren en is het juist Jozef die, ondanks zijn gevangenschap, trouw blijft aan zijn talenten, door God aan hem gegeven. De dromer die dacht dat hij de koningszoon zou worden en in de put werd geworpen, die zit nu in het land van de piramiden en koningsgraven in de diepste kelder gevangen. Hij blijft ondanks alle uitzichtloosheid geloven in zijn eigen droom.

3. Op de derde dag

Op de derde dag gebeurt er altijd iets bijzonders in de Bijbel. Ook in dit dromenverhaal gaat er veel in drieën. Het is u vast niet ontgaan. De opperschenker droomt van drie wijnranken. De ranken liepen uit (1), kregen bloesem (2) en rijpe druiventrossen (3). Hij plukt (1) en perst (2) en reikt de beker onmiddellijk aan de Farao aan (3). Dit is de verklaring zegt Jozef: "De drie ranken staan voor drie dagen. Over drie dagen zal de Farao u in uw ambt herstellen. Het hoofd van de Opperschenker wordt weer opgeheven. Vooruitlopend op die derde dag doet Jozef hem een opmerkelijk verzoek: "Als het u weer goed gaat, denk dan ook aan mij. Ik ben een ontvoerde vreemdeling, heb geen misdaad gepleegd en zit hier onterecht vast." Jozef lijkt veranderd. Het is nu de dagdromer zelf, die vraagt om hulp: "Denk aan mij" (hij zal echter nog drie jaar moeten wachten...). Dan durft ook de Opperbakker met zijn droom te komen: "Ik droomde van drie korven op mij hoofd, maar vogels pikte uit de bovenste korf, die bedoeld was voor de Farao". Jozef legt uit: "De drie korven zijn wederom drie dagen. Opperbakker, ook jouw hoofd zal worden opgeheven, alleen jij zult hangen, het gaat je je kop kosten". Waarom mag de schenker blijven leven en

moet de bakker sterven? Is het de Farao die dit beslist of heeft ook God hier een stem in? We weten het niet. De tekst geeft hierover in ieder geval geen uitsluitel.

Ik weet niet of ik u nu heb geholpen door u op het spoor te brengen van de betrouwbaarheid van deze topfunctionarissen en hun mogelijke goede bedoelingen... waarschijnlijk niet. Of toch? Gaat het erom om in de gevangenis te blijven dromen van vrijheid. Moeten wij misschien meer leren dromen van drie broden en drie bekers? Is er een antwoord te vinden in de vraag, als wij met onze op de derde dag verzezen, opgetilde en verhoogde oren zouden luisteren? Het is vasten en wij bereiden ons voor op het feest van opstanding, van opgetild en verheven worden boven de tegenslag en gevangenschap van dit leven uit. Durven wij in de dromen van de opperschenker en de opperbakker dat andere verhaal van de gekruisigde, gestorven en begraven Hebreeuwse man te herkennen? Misschien zit het antwoord wel verborgen in de vraag: "Denk aan mij wanneer je in je koninkrijk bent", aan Hem gevraagd door een medegevangene/medegehangene. Het verhaal gaat, dat die droom van vraag en antwoord op de derde dag geschiedde.

Wim Timmer